

Zdaj so nujni ukrepi za spodbujanje

Izhod iz krize storitvene dejavnosti bodo potrebovale veliko več časa za okrevanje, kar pomeni, da bo treba na

- Gospodarstvo je leta 2020 okrepilo likvidnostne rezerve in zmanjšalo zadolženost.**
- Delež čistega dobička v skupnih prihodkih družb je bil najnižji v zadnjih petih letih.**
- V številnih podjetjih je epidemija pospešila razvoj novih poslovnih modelov.**

Damjan Viršek

V kriznem letu, v katero je tudi gospodarstvo potpuno padlo zaradi covid-19, so podjetja močno zarezala v svoje notranje rezerve, najbolj izpostavljenim panogam pa je pomagala preživetju državna pomoč, lahko razberemo tudi iz združenih podatkov iz poslovnih poročil, ki jih izhaja Ajpes.

Negotovost, ki se je izrazila v zapiranju meja, je izvoznike povprečno prizadela bolj kot podjetja, vezana na domači trg, skupni prihodki vseh podjetij pa so se leta 2020 v primerjavi z letom prej znižali za šest odstotkov. Dober kazalnik stresa, ki so ga utrpela podjetja, je močno znižan skupni dobiček, ki je dosegel manj kot dve tretjini predlanskega, boljši znak pa je, da se je dodana vrednost znižala le neznatno. Pogovarjali smo se z Mojco.

Za leto 2021 lahko utemeljeno pričakujemo, da bodo poslovni rezultati gospodarstva kot celote boljši kot lani, je prepričana Mojca Kunišek. FOTO VORANC VOGEL

V katerem segmentu poslovanja podjetij se je najbolj izkazalo, da je bilo leto 2020 leto krize zaradi epidemije covid-19? Pandemija se je najbolj izrazila pri poslovanju podjetij v storitvenih dejavnostih, kjer je bilo

poslovanje prepovedano oziroma močno omejeno. Zaradi epidemije covid-19 se je leta 2020 zmanjšal obseg industrijske proizvodnje za 6,2 odstotka, kar je prvič v zadnjih šestih letih. Zaradi zapiranja meje in s tem povezanega znižanja

mednarodnih blagovnih tokov so bila prizadeta tudi izvozna podjetja. Leta 2020 so se glede na leto 2019 prihodki od prodaje na trg EU znižali bolj (-8,2 odstotka) kot prihodki od prodaje, realizirani na domačem trgu (-5,9 odstotka). Ker

investicij in potrošnje

tem področju še nekaj časa zagotavljati državno pomoč

priпомoglo tudi ukrepanje države prek interventnih zakonov. Podatki kažejo, da so družbe, ki so Ajpes predložile letna poročila za leto 2020, zmanjšale število zaposlenih (-1 odstotek), skupne prihodke (-6 odstotkov), tudi prihodke na tujem trgu (-7 odstotkov) in neto čisti dobiček (-38 odstotkov), neto dodano vrednost pa so ohranile v približno enakem obsegu (znižala se je za le -0,3 odstotka) glede na leto prej. Neto čisti dobiček leta 2020 je bil nižji za 38 odstotkov oziroma za 1,7 milijarde evrov. Delež neto čistega dobička v skupnih prihodkih družb je bil najnižji v zadnjih petih letih in višji, kot v letih od 2008 do 2015.

Največ neto čistega dobička so še vedno ustvarile družbe s področja trgovine, vzdrževanja in popravila motornih vozil, vendar manj kot leto prej.

Leta 2020 so neto čisto izdubo izkazale družbe s področja preskrbe z električno energijo, plinom in paro (384,9 milijona evrov), gostinstva (77,4 milijona evrov), kulturnih, razvedrinskih in rekreacijskih dejavnosti (114,7 milijona evrov) ter s področja rudarstva (980,000 evrov). Druga gospodarska področja so izkazala neto čisti dobiček, vendar so ga v primerjavi z letom 2019 povečale le družbe iz informacijske in komunikacijske dejavnosti (za 40,6 milijona evrov), preskrbe z vodo, ravnanjem z odpadki in odpadki, saniranjem okolja (za 6,6 milijona evrov) ter s področja zdravstva in socialnega varstva (za 2,3 milijona evrov).

Predvsem industrijska in izvozna podjetja so že od druge polovice lanskega leta poročala o okrevanju povpraševanja in prodaje. Se je ta zasnek že poznal v njihovih letnih poslovnih rezultatih? Ocenjujete, da se bo trend ohranil tudi letos?

Ob razglasitvi pandemije marca 2020 je bila negotovost glede prihodnjega razvoja dogodkov in s tem tudi negotovost glede prihodnjega poslovanja podjetij zelo visoka. Prehod na delo z omejitvami se je pri proizvodnih podjetjih najbolj poznal ob spomladanskem valu epidemije, medtem ko je pozneje večina podjetij prešla na nov način delovanja ob upoštevanju varnostnih ukrepov. Mnogi med njimi ponudjajo, da je bila epidemija zaradi tudi akceleratorja digitalnih sprememb in jih je vodila do novih poslovnih modelov, ki so se tudi že pokazali v rezultatih poslovanja za lansko leto. K ugodnim poslovnim rezultatom so pripomogli tudi ukrepi države. Kljub temu so rezultati za leto 2020 razumljivo slabši kot tisti leta 2019, lahko pa pričakujemo, da se bo okrevanje letos nadaljevalo.

Po drugi strani imamo storitvene na področju turizma in gostinstva ter z njimi povezanih dejavnosti. Koliko se strinjate z ugotovitvijo, da so lani ta sektor nad vodo držale različne državne intervencije in da bo morda resnično leto krize zanje letošnje? Storitvene dejavnosti, predvsem tiste, katerih opravljanje je bilo prepovedano ali močno omejeno, so bile zaradi pandemije najbolj prizadete. Ukrepi države so v teh dejavnostih večinoma preprečili črn scenarij. Prihodnje poslovanje storitvenega sektorja bo odvisno od nadaljnjega razvoja pandemije ter tudi od obsega in razpoložljivosti nadaljnjih državnih spodbud ter tudi od inovativnega pristopa pri snovanju novih poslovnih modelov delovanja storitvenih podjetij.

Za večji del gospodarstva pa se zdi, da so državni ukrepi pomogli lani preprečiti globlji padec v krizo. Na katerih področjih je to najočitnejše?

Večina finančnih spodbud in ukrepov je bila dodeljena pogojno, to je v odvisnosti od poslabšanja po-

Ukrepe državne pomoči je izkoristila približno polovica gospodarskih družb, kar kaže na to, da epidemija nekaterih ni bistveno prizadela.

slovanja kot posledica zadetja. Finančne spodbude so zato prejela podjetja, ki so utrpela večji padec prihodkov. Med temi je največ takih, ki poslujejo v izpostavljenih storitvenih sektorjih. V turističnem sektorju je država poskrbela za povečanje povpraševanja tudi s turističnimi boni, v dejavnosti promet s spodbudami, večina podjetij pa je konstitila predvsem spodbude iz zagotavljanja dela. Pri tem bi bilo treba poudariti, da je ukrepe državne pomoči izkoristila približno polovica gospodarskih družb. To kaže na to, da epidemija nekaterih ni bistveno prizadela.

Formalno razglasila epidemija, ki je omogočala nekatere interventne ukrepe, se je iztekla. Kakšni naj bodo ukrepi države do konca leta 2021, da se bo ohranil zagon gospodarske rasti? Podatki o poslovanju gospodarstva leta 2020 kažejo, da je to okrepilo likvidnostne rezerve ter se dodatno zmanjšalo zadolženost in odvisnost od bančnega sektorja. Po drugi strani pa zaznavamo stagnacijo investicij, ki so motor razvoja tako gospodarstva kot družbe in države. H krepitvi gospodarske aktivnosti bodo zato najbolj pripomogli ukrepi, ki bodo spodbujali inve-

sticije in zasebno potrošnjo. Prav tako bi bil na področju nadaljevanja ali uvajanja novih intervencijskih ukrepov smiselno segmentirati pristop. Storitvene dejavnosti bodo namreč potrebovale veliko več časa za okrevanje, kar pomeni, da bo na tem področju treba še nekaj časa zagotavljati državno pomoč. V zvezi s tem je država tudi že pristopila z uvedbo turističnih in gostinskih bonon, ki po eni strani spodbujajo potrošnjo in po drugi pa ohranjajo zaposlenost.

Kako so v odziv na covid-19 svoje poslovanje prestrukturirala podjetja? Kakšne so razlike med posameznimi panogami?

Podjetja so bila zaradi nastalih okoliščin primorana k strokovni racionalizaciji in hitrejši digitalizaciji poslovanja. Še pred epidemijo nemoče in nezaželeno delo od doma je postalo pomembna oblika izvajanja dela. Prav tako se delovanje proizvodnih podjetij ni bistveno spremenilo, saj je delo v proizvodnih linijah potekalo, razen nekaj dni, skoraj ves čas z določeni prilagoditvami, na primer zmanjšanje števila zaposlenih na proizvodnih linijah, kolobiranje po delovnih skupinah, odprtje poslovanje pa je zamenjalo poslovanje čez pleksi pragove. V prvem valu epidemije je veliko podjetij tudi dodatno registriralo svoja podjetja z dejavnostmi nabav zaščitne opreme in se spremenjenim razmeram poskušala čim bolj prilagoditi. Med storitvenimi dejavnostmi pa se je spremenil poslovni model, na primer dostava naročenega blaga ali hrane na dom, pospešena uporaba sodobnih komunikacijskih in tržnih poti in podobno. Nedvomno je se največ prestrukturirala prav izjemno razvedrinskih, kulturnih in rekreacijskih dejavnosti ter turističnih dejavnosti.

Kako pomembno tveganje za nadaljevanje gospodarskega okrevanja je inflacija, ki se spet pojavlja? Evropska centralna banka je zaznava cenovno stabilnosti, ciljna inflacija je določena na ravni dveh odstotkov na leto. Če bi stopnja rasti cen v daljšem obdobju presegla ciljno raven, lahko pričakujemo, da bo ECB postopno začela voditi manj spodbujevalno denarno politiko, kar bi se z zvišanjem obrestnih mer izrazilo v vseh segmentih gospodarstva. Podatki zadnjih mesecev kažejo, da se sedanja rast cen vija od ciljne. Mnenja o tem, kaj spodbuja visjo inflacijo, so različna - cenovni pritiski bi lahko bili tudi posledica zastoja v dobavnih verigah zaradi posledic epidemije. Po sprostitvi gospodarske aktivnosti se je povpraševanje povečalo, ponudba pa je bila zaradi zastoja manjša. To se kaže tudi pri cenah nekaterih surovin, ki so se letos močno povečale.

Po zaposlenih in dobičku sta zrasla predvsem vodilna farmacevta

PODIETJA Z NAJVEČ ZAPOSLENIMI LETA 2020

podjetje	število zaposlenih
1. Mercator, Ljubljana	7.977
2. Krka, Novo mesto	5.870
3. Pošta Slovenije, Maribor	5.510
4. Lek, Ljubljana	4.276
5. Gorenje, Velenje	3.143
6. Engrotuš, Celje	2.575
7. Revco, Novo mesto	2.276
8. Telekom Slovenije, Ljubljana	2.103
9. Adecco H. R., Ljubljana	2.033
10. SZ - Infrastruktura, Ljubljana	2.022
11. Petrol, Ljubljana	1.982
12. Hella Saturnus Slovenija, Ljubljana	1.852
13. SZ - Vit, Ljubljana	1.778
14. Mahle Electric Drives Slovenija, Šempeter pri Gorci	1.748
15. Unior, Zreče	1.675
16. Hit, Nova Gorica	1.604
17. Luka Koper	1.594
18. Perutnina Ptuj	1.583
19. LTH Castings, Škofja Loka	1.516
20. Odelo Slovenija, Prebold	1.356
21. Dars, Celje	1.261
22. Akrapovič, Ivančna Gorica	1.228
23. Talum, Kidričevo	1.186
24. BSH Hišni aparati, Nazarje	1.169
25. Sava Turizem, Ljubljana	1.163

NAJVEČJI DOBIČKI

podjetje	čisti dobiček (v evrih)
1. Krka, Novo mesto	258.673.731
2. Lek, Ljubljana	140.306.413
3. KD, Ljubljana	69.001.848
4. Dars, Celje	59.526.614
5. Gen-l, Krško	45.663.816
6. Adria Mobil, Novo mesto	39.057.712
7. PU B, Ljubljana	35.226.316
8. Luka Koper	31.272.750
9. Petrol, Ljubljana	28.893.516
10. Atlantic Droga Kolinska, Ljubljana	26.728.626
11. SDH, Ljubljana	25.980.611
12. Poličičev Karton, Domžale	24.720.549
13. Telekom Slovenije, Ljubljana	24.173.581
14. Helios TBLUS, Domžale	21.798.046
15. Cinkarna Celje	18.950.656
16. LTH Castings, Škofja Loka	18.733.177
17. Perutnina Ptuj	18.493.381
18. Akrapovič, Ivančna Gorica	18.112.697
19. Filic, Škofja Loka	17.612.157
20. Pivovarna Laško Union, Ljubljana	16.651.463
21. Meta Ingenium, Ljubljana	16.511.393
22. Tab, Mežica	16.187.207
23. Eles, Ljubljana	15.913.526
24. Gen-l, Krško	14.660.230
25. Porsche Slovenija, Ljubljana	14.476.707

NAJVEČJE IZGUBE

podjetje	čista izguba (v evrih)
1. Tes, Šoštanj	-280.628.143
2. HSE, Ljubljana	-226.942.625
3. Mercator, Ljubljana	-55.419.885
4. Mytilineos SA, Ljubljana	-41.699.435
5. Engrotuš, Celje	-31.236.775
6. Mahle Electric Drives Slo, Šempeter pri Gorci	-27.273.024
7. Adient, Slovenj Gradec	-14.617.117
8. KZPS, Bled	-14.395.672
9. SZ, Ljubljana	-14.213.356
10. Vipap Videm, Krško	-14.089.642
11. Sportna Bled, Bled	-11.919.754
12. DZS, Ljubljana	-11.886.944
13. Ansaldo Nucleare, Ljubljana	-11.736.415
14. Gorenje, Velenje	-11.489.594
15. Hit, Nova Gorica	-10.439.143
16. Premogovnik Velenje	-9.664.140
17. Ikea Slovenija, Ljubljana	-8.999.549
18. Solcel, Maribor	-8.503.380
19. Safilo, Ormož (v likvidaciji)	-8.255.288
20. Unior, Zreče	-7.959.484
21. Arena sport, Ljubljana	-7.295.993
22. Kapitalska družba, Ljubljana	-7.261.742
23. Sava Turizem, Ljubljana	-6.869.290
24. Fraport Slovenija, Brno	-6.307.584
25. Resalta, Ljubljana	-5.799.302